

Møte tirsdag den 8. april kl. 12.40

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr. 27):

1. Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader (Innst. O. nr. 72 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 42 (2001-2002) og Ot.prp. nr. 23 (2002-2003))
2. Referat

Statsråd Dagfinn Høybråten overbrakte 9 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Øystein Hedstrøm vil framsette et privat lovforslag.

Øystein Hedstrøm (FrP): På vegne av meg selv vil jeg fremsette et forslag om endringer i konkurranse-loven som gjør at norske bedrifter ikke hindres i å bygge seg opp i det nordiske og europeiske markedet når det foreligger et velfungerende marked.

Presidenten: Lovforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1

Innstilling fra sosialkomiteen om lov om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader (Innst. O. nr. 72 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 42 (2001-2002) og Ot.prp. nr. 23 (2002-2003))

Presidenten: Etter ønske fra sosialkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Bent Høie (H) (ordfører for saken): Alle arbeidstakere, med unntak av servitører, har i dag en lovmessig rett til røykfri arbeidsplass. Samtidig er servitørene den yrkesgruppen som har den høyeste hyppigheten av all kreft til sammen, lungekreft og kreft i urinblæren.

Helseskader av passiv røyking er vel dokumentert. Blant annet blir det støttet av Verdens helseorganisasjon ved International Agency for Research on Cancers

ekspertgruppe, som har slått fast at passiv røyking øker risikoen for lungekreft med mellom 20 og 30 pst. Sjansen for å dø av hjerte- og karsykdommer øker med ca. 30 pst.

Her i landet er det anslått at 300-500 ikke-røykere årlig dør av hjerteinfarkt som skyldes passiv røyking. Det er også effekter av mer kortvarig påvirkning. Mange mennesker føler ubehag når de utsettes for passiv røyking. Symptomene kan være irritasjon i øyne, sår eller tørr hals, hoste, tiltetting av bryst eller tungpustethet. Symptomene er størst blant personer med såkalt hyperaktive luftveier, som gjelder omtrent en fjerdedel av befolkningen.

I løpet av kort tid kan passiv røyking føre til økt sannsynlighet for blodpropp, lett utløsning av hjertekramper hos hjertesyke, og allerede etter 30 minutters eksponering vil funksjonene for de innerste celledagene i blodårene i hjertet være påvirket i like stor grad som hos en røyker. Dette er i seg selv ubehag og farer som de fleste av oss ikke vil akseptere å bli utsatt for på vår egen arbeidsplass. Helseministeren fortjener derfor ros for at han har våget å løfte denne problemstillingen fram og spurt oss som det øverste lovgivende organ: Vil dere se bort fra disse fakta? Gjennom lovforslaget har han svart et klart nei. Og som saksordfører er jeg svært glad for at et bredt politisk flertall har sluttet seg enstemmig til dette.

Selvsagt er det slik at som Høyre-representant er refleksreaksjonen mot et slikt forbud: Er det virkelig nødvendig? Er det ikke nok reguleringer av den personlige friheten? Det har derfor vært debatt i eget parti om denne saken. Men den personlige friheten er et gode for hele samfunnet – helt til den skader andre eller går på bekostning av andres frihet. I denne saken har unntaksregelen som har tillatt røyking på serveringssteder, både ført til at uskyldige har blitt skadet og at manges frihet har blitt redusert.

Det er sannsynligvis 120 000 mennesker i dette landet som med en eller annen form for lungesykdom eller luftveissykdom ikke kan benytte seg av de serveringsstedene som de aller fleste av oss anser som en del av det gode liv – og i møte med de ansattes organisasjoner og pasientorganisasjonene er svaret blitt åpenbart: Dette er en lovendring som vil føre til økt frihet.

I høringsrunden har SINTEF, tobakksindustrien og Reiselivsbedriftenes Landsforening pekt på forbedrede ventilasjonssystemer og såkalte røykegardiner som en løsning på problemet med passiv røyking for ansatte og gjester på serveringssteder. De andre høringsinstansene har støttet departementets vurdering, at dette ikke er tilfredsstillende. SINTEFs uttalelser bygger på grenseverdier for dagens tiltaksgrænse. I høringen av 29. september 2002 – punkt 3, om ansattes eksponering – viser de til ikke-publiserte målinger foretatt i en restaurant/bar på en torsdag, der ansattes eksponering ligger under tiltaksgrænsen for servitører som betjener både røykesoner og røykeforbudssoner.

Dette er en undersøkelse som er foretatt i ukedagene. De fleste forstår at effekten av ventilasjonsgardiner og

anlegg går betydelig ned i helgene, når lokalene er fulle av folk, og folk vandrer mellom ulike soner uten å respektere røykeforbudet. Det er det som er situasjonen i dag, og det er det som en er nødt til å komme til livs.

Dessuten baserer undersøkelsen seg på dagens tiltaksgrense. Men i en større undersøkelse, som omfatter 940 kontorer og 91 hjem i USA, ble det funnet at gjennomsnittlig nikotinnivå var under halvparten av det vi opererer med som dagens tiltaksgrense. Ved disse nivåene er det funnet, ved sammenlikning med andre undersøkelser, at risikoen for lungekreft og hjerteinfarkt er økt med 20–30 pst., sammenliknet med risikoen for ikke-røykere som ikke er utsatt for passiv røyking. I etterkant er det også kommet et brev fra SINTEF som presiserer at det ikke er foretatt noen helsefaglig vurdering av deres tekniske løsning kontra det å innføre et røykeforbud. Derfor mener flertallet at innføring av bedre ventilasjonssystemer ikke vil kunne gi en tilfredsstillende beskyttelse mot passiv røyking for de ansatte.

Tobakkindustriens felleskontor og Reiselivsbedriftenes Landsforbund har også pekt på at en åpning for røykerom uten servering på serveringssteder vil kunne gi en tilfredsstillende løsning. Flertallet deler ikke denne vurderingen. Selv om et fysisk avstengt røykerom uten servering kunne ha ført til en bedring av dagens situasjon, ville det allikevel ikke ha vært tilstrekkelig. Det vil i praksis være vanskelig å håndheve et serveringsforbud i deler av lokalet, og dermed må de ansatte sørge for rydding, tømning av askebeger og lignende. Det vil være vanskelig i de mest besøkte periodene å forhindre at røyk siver ut fra røykerom, og at dører ikke blir holdt lukket. En slik løsning vil også rent fysisk kreve at serveringsstedene har et areal å avsette til denne type formål, og det i seg selv vil føre til en konkurransevridning mellom stedene og til et krav om å øke skjenkearealet. Det er videre sånn at den useriøse delen av bransjen vil bruke denne regelen for å omgå intensjonen med loven, noe som en ikke minst også ser ut fra praktiseringen av dagens lovverk.

Det er nå 14 år siden det ble innført røykeforbud i lokaler der allmennheten har adgang. Siden den gangen har serveringsbransjen hatt unntak fra denne regelen. Det er et unntak som gjennom denne lovendringen vil bli fjernet. Aksepten for at ikke-røykere har rett til et røykfritt miljø, har vært et modningsspørsmål, og er et modningsspørsmål. Gjennom de ulike endringene og styrkingen av røykeloven opp gjennom årene har det vist seg at endringer som bare for noen få år tilbake virket usannsynlige, raskt har blitt godt mottatt. Jeg tror også det vil være tilfellet med dagens endring i røykeloven.

Samtidig behandler vi Ot.prp. nr. 42 for 2001-2002 om endringer i alkoholloven og tobakksskadeloven. Lovendringen berører i hovedsak tre områder: en mer effektiv håndtering av reklameforbudet i de to lovene ved hjelp av innføringen bl.a. av muligheten til tvangsmulkt, ny og forenklet ordning for å tillate tilvirkning av øl og vin for skjenking i egen virksomhet og ny og forenklet ordning for å tillate innføring av alkoholholdig drikk for skjenking eller salg i egen virksomhet.

Alle tre endringene har fått bred tilslutning i komiteen. Det er grunn til å understreke at det er gledelig at det nå blir lettere å bruke lokale bryggertradisjoner som en del av et totalkonsept, f.eks. i forbindelse med gårdsturisme.

Avslutningsvis vil jeg rette opp en feil i innstillingen når det gjelder alkoholloven ny § 9-3, ny § 9-4 og ny § 9-5. Disse endringene støttes av alle partier i komiteen med unntak av Fremskrittspartiet, og ikke av en samlet komite, som det står i komiteens merknad.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg skal i mitt innlegg ta for meg endringene i lov om vern mot tobakksskader. Et senere innlegg fra Arbeiderpartiet vil ta opp endringene i lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv.

Det kommer stadig nye forskningsrapporter om helse-skader ved både aktiv og passiv røyking. Det at svært mange blir syke og dør av røykerelaterte sykdommer, er meget godt dokumentert. Hver dag dør 20 nordmenn på grunn av røyking. Hundretusenvis av nordmenn har helseplager som kunne vært unngått hvis de ikke var utsatt for tobakksrøyk.

Jeg husker motstanden mot røykeloven som ble innført i 1988. Da ble det i denne sal vedtatt at lufta skal være røykfri i lokaler og transportmidler hvor allmennheten har adgang, og i møterom, arbeidslokaler og institusjoner hvor to eller flere personer er samlet. Motstanden var sterk også blant mange politikere. Nå, 15 år senere, er det vel knapt noen som er uenig i det som da ble vedtatt.

Ved lovendringen i 1988 ble det gjort eksplisitt unntak fra kravet om røykfri luft for serveringssteder. Serveringsbransjen og tobakkindustrien fikk unntaket de bad om. Senere er det innført røykesoner. Bransjen har i varierende grad fulgt opp påleggene om å ha disse sonene. Det at halvparten av bordene skal være røykfrie, har bedret situasjonen for mange gjester, men de ansatte er på ingen måte beskyttet mot andres røyking.

Jeg tror at ingen andre yrkesgrupper enn serveringspersonalet ville akseptert å jobbe i et så helseskadelig arbeidsmiljø dag ut og dag inn. Et tankeeksperiment kan være at de samme giftene som finnes i tobakksrøyk, skulle blitt sprayet kontinuerlig inn i et arbeidslokale. Jeg tror ingen ville ha godtatt det.

Ansatte i serveringsbransjen er yrkesgruppen med høyest forekomst av lungekreft og hjerte- og karsykdommer. Dette kan vi ikke lenger bare sitte og se på. Riktignok røyker mange av dem selv, men det kan ikke være noen tvil om at gjestens røyking i stor grad forsterker helseskadene de får. Det gjelder både rennende øyne, hoste, piping i brystet og alvorligere sykdommer som kreft, hjerteinfarkt og hjerneslag.

Hovedårsaken til at Arbeiderpartiet ønsker røykfrie serveringssteder er helsen til de ansatte. Undersøkelser fra California viser at helsetilstanden bedret seg dramatisk i løpet av få uker etter innføringen av røykfrie barer i 1998. Før det ble innført, oppgav hele 74 pst. at de hadde luftveissymptomer som hoste, tungpustethet og piping i brystet. 77 pst. oppgav at de hadde irritasjoner i øyne,

nese og hals. Noen uker senere, altså etter røykeforbudet, oppgav henholdsvis 32 pst. og 19 pst. det samme.

Jeg har merket meg at Reiselivsbedriftenes Landsforening, RBL, og deres lobbyister sier at mange serveringssteder vil gå konkurs. Det kan nok skje, men ikke på grunn av at det blir røykfritt. Jeg vil minne om at det ifølge Aftenposten i løpet av fjorårets første ti måneder ble satt rekord i antall utesteder som er slått konkurs i Oslo og Akershus. 80 restauranter og én bar måtte legge ned. Det er flere enn i hele 2001, da 72 restauranter og fire barer gikk dukken. Med så mange utesteder som det nå finnes, er det god grunn til å tro at denne trenden fortsetter. Det nye blir at bransjen vil påstå at det er røykeloven som har skylden.

Røykfrie serveringssteder har stor støtte i befolkningen. En meningsmåling som LHL har utført, viser at hele 80 pst. mener at ansatte i serveringsbransjen bør ha samme rett til røykfritt arbeidsmiljø som alle andre yrkesgrupper. En annen måling fra samme organisasjon viser at hele 85 pst. sier at de vil gå ut like mye eller mer når det blir røykfritt. Flere andre målinger som er foretatt etter at forslaget ble fremmet, viser at det er flertall for helt røykfrie utesteder. Det er ikke overraskende. Vi går jo ikke ut for å røyke, men for å spise, drikke og ha det hyggelig sammen med andre. Målingene jeg refererer til, er bestilt fra VG, Tobakksfritt og LHL. Jeg har observert én måling der det er flertall mot loven, og den var bestilt av tobakksindustrien.

Tidligere helseminister Tore Tønne var opptatt av de ansattes helse da han i 2001 sendte forslag om endring av røykeloven på høring. Han tok ikke standpunkt til om serveringsstedene burde være helt røykfrie, men det var ett av alternativene. Høringssvarene gav nesten entydig støtte til helt røykfrie utesteder. Statsråd Høybråten og Regjeringen har fulgt opp dette på en god måte. I dag ser vi at flertallet på Stortinget tar de ansattes helse på alvor og ikke lenger vil godta at de ansatte blir syke og dør på grunn av et dårlig arbeidsmiljø.

SINTEF Energiforskning, RBL og tobakksindustrien har argumentert for en såkalt ventilasjonsgardin. Dette var også saksordføreren inne på.

I en NTB-melding angir SINTEF Energiforskning å ha fått faglig støtte av Norsk Ventilasjon og Energiteknisk Forening og siterer deres uttalelse om at ventilasjon som er riktig prosjektert, riktig installert, riktig drevet og riktig vedlikeholdt, kan beskytte de ansatte og ikke-røykende publikum mot tobakksrøyk innenfor gjeldende grenseverdier. Jeg er enig med Nasjonalt Folkehelseinstitutt, som har uttalt at denne løsningen ikke er tilstrekkelig robust til å beskytte de ansatte mot helseskader.

Når jeg i tillegg har lest SINTEFs brev av 21. november 2002, med deres offisielle syn, er jeg helt overbevist om at dette ikke er en tilfredsstillende løsning. Her heter det:

«SINTEF slutter seg helt til de overordnede vurderinger som Helsedirektoratet gjør i forhold til å innføre totalt røykeforbud på restauranter og andre utesteder. Den såkalte «ventilasjonsgardinen» som er utviklet i SINTEF, er en teknisk løsning som i visse situasjoner

kan beskytte personer som ufrivillig blir eksponert av tobakksrøyk. Det er ikke foretatt noen helsefaglig vurdering i SINTEF av denne tekniske løsningen kontra det faktum å innføre røykeforbud.»

Dette er og blir en bra framtidsrettet lov både for de ansatte og for gjestene. Vi i Arbeiderpartiet vil derfor gi den vår fulle støtte.

Harald T. Nesvik (FrP): Regjeringen har ved framleggelsen av den saken som vi nå har til behandling, vist sin vilje til å trø sine egne og til dels ekstreme antiroykholdninger ned over hodet på det norske folk. Dette kan de gjøre i full forvisning om at de i denne sal har støtte fra alle andre partier enn Fremskrittspartiet. Helseministeren har gjennom denne saken vist at hans ønskemål er å tvinge det norske folk til å danse etter hans pipe i denne saken. Når en så i tillegg ser hvem som er valgt til å føre sak og høringsutkast i pennen, kan en jo ikke akkurat bli særlig overrasket over at utkastet ble som det ble. Regjeringen viser til at alle arbeidstakere skal ha mulighet til å ha en røykfri arbeidsplass, og dette ville i seg selv vært en aktverdig målsetting dersom dette hadde stått til troende. Jeg må innrømme at jeg har en mistanke om at dette er et argument som man fører foran seg for å få med seg LO, og dermed også Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Bakgrunnen for min mistanke er at dersom dette virkelig var grunnen, ville en i alle fall kunne ha støttet en ordning der det ble gitt tillatelse til ubetjente røykerom.

En rekke restauranter, kafeer, barer og andre skjenke- og serveringssteder har lojalt fulgt opp myndighetenes pålegg når det gjelder krav til bedret ventilasjon, inndeling med røykfrie bord og oppfølging av hvor det ikke skal være tillatt å røyke. Men så er det også en god del som dessverre ikke har fulgt opp disse påleggene. Dette kan imidlertid ikke være en god nok grunn til å innføre røykeforbud på alle serverings- og skjenkesteder i Norge. På denne måten premierer en dem som hele tiden har gitt blaffen i de pålegg som er kommet, og i tillegg straffer man dem som har investert store summer for å imøtekomme de gjeldende pålegg. Det er i denne sammenheng også grunn til å merke seg at det fra det offentlige side heller ikke er iverksatt de kontroller og tiltak som skal til for å gjøre påleggene virksomme.

Det blir hevdet i proposisjonen at det ikke er mulig å få til gode nok løsninger ved hjelp av ventilasjonsanlegg, luftgardiner etc. Dette er med respekt å melde udokumenterte påstander, som bl.a. er tilbakevist av både Tekniske Entreprenørers Landsforening – TELFO – og SINTEF. Det er i den sammenheng grunn til å merke seg følgende høringsuttalelse fra bl.a. SINTEF:

«Det som er skrevet om ventilasjon i høringsnotatet inneholder så mange feil og mangler, og er så tendensiøst at vi har vanskelig for å ta det seriøst.»

Det heter også videre:

«Våre undersøkelser viser at riktig ventilasjon kan beskytte de ansatte og ikke-røykende publikum mot tobakkrøyk innenfor gjeldende grenseverdier.»

Jeg er ikke forundret over at helseministeren og Kristelig Folkeparti ønsker å påtvinge det norske folk sine meninger gjennom statlige vedtak, men jeg er litt forundret over at Høyre er med på det samme.

Jeg frykter også forsøpling og mer bråk utenfor restaurantene når personer tar med seg drikke ut eller forsøker å gjøre det, selv om dette er ulovlig. Men jeg antar at helseministeren bare ser på det som en positiv effekt at det blir færre personer som jobber i denne bransjen, og at det er positivt ut fra det syn at dette er en næring som det ikke nødvendigvis er så veldig bra å ha.

Til slutt vil jeg varsle at Fremskrittspartiet vil stemme imot alle endringer i røykeloven, men vi vil også fremme forslag om at det blir gitt tillatelse til ubetjente røykerom dersom loven likevel blir vedtatt. På denne bakgrunn fremmer jeg Fremskrittspartiets forslag, som er inn tatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp de forslag han refererte til.

Olav Gunnar Ballo (SV): Norge har hatt en lov om vern mot tobakksskader siden 9. mars 1973. Mye har skjedd i kjølvannet av at vi fikk loven. Det har kommet forbud mot reklame for tobakk på 1970-tallet, likeledes mot alkoholreklame. Men den største endringen skjedde nok i 1988 under daværende sosialminister Tove Strand Gerhardsen, da man tok opp forslaget om forbud mot røyking på arbeidssteder. Jeg husker godt at det vakte sterke reaksjoner.

Jeg vil si at når man i ettertid ser på konsekvensene av lovforbudet, må det være et av de mest framsynte lovforslag som er fremmet, og det ble altså vedtatt i 1988. Det har på en dramatisk måte endret samfunnet slik vi kjente det fra tidligere. Når man tenker tilbake på at det var mulig, uansett hvor man oppholdt seg, enten det var på et offentlig kontor eller hvor som helst, og man hadde med seg barn, at ansatte som man skulle samtale med, satt og røykte, er det en fremmed verden når vi tenker tilbake. Og det er altså bare vel 14 år siden.

Vi har sett hvordan flyselskapene på eget initiativ utover på 1990-tallet tok initiativ til at kabinen skal være røykfri, fordi de kabinansatte i utgangspunktet skulle ha rett til å arbeide og oppholde seg i et røykfritt miljø. Jeg tror at de aller fleste i dag ville være fremmede for tanken at det på nytt skulle være lov å røyke i et fly, der man ikke kan verne seg mot ringvirkningene av røyken og de skadene som det er veldokumentert at røyking gir. Slik sett er det kanskje illustrerende at det er relativt få tilhørere til denne debatten i dag, både i presselosjen og på galleriet, fordi den endringen som skjer, i seg selv ikke er mer dramatisk enn at man følger opp noe som har eksistert i mange år, og som nå innføres også på utesteder, på serveringssteder. Man fjerner altså bare en unntaksbestemmelse.

Dermed er SV grunnleggende uenig med Fremskrittspartiet i deres vinkling knyttet til dette og til det Regjeringen gjør, for det man gjør, er jo å ivareta arbeidstake-

res krav til et røykfritt miljø, noe som loven egentlig hele tiden har tilrettelagt for for alle andre grupper, bortsett fra de som har jobbet på serveringssteder.

Jeg vil likevel gi honnør til helseministeren for at han har tatt det initiativet han har tatt. Det er ikke mer enn et par år siden vi ble spurt av organisasjoner som arbeider for røykfrie miljøer generelt, om vi trodde at saken var moden, og at det ville være et flertall i Stortinget som ville være villig til å støtte røykfrihet på utesteder. De fleste blant politikerne i Stortinget besvarte henvendelsen med at saken neppe var moden for det, og at det neppe var politisk vilje til å gjøre det. Dermed har det ikke vært noen selvfølge at man ville få med seg et stortingsflertall. Men det at så mange partier likevel står sammen – det er bare Fremskrittspartiet som går imot – er et særdeles positivt resultat.

Jeg er overbevist om at når det får gått noen år, vil vi tenke tilbake på den tiden da man kunne røyke på utesteder, og da man ikke kunne beskytte seg mot andres røyking, på samme måte som vi i dag tenker når det gjelder andre områder i samfunnet. Jeg synes at argumentet som har kommet fra arbeidstakerorganisasjoner knyttet til serveringsbransjen innenfor LO, kommer man ikke utenom. Man kan diskutere den personlige friheten hver enkelt skulle ha når man går ut, men den friheten hver enkelt skal ha til å kunne arbeide i et miljø som er røykfritt, må likevel være overordnet det. Hvis vi ikke tar den typen hensyn, er vi også med på å støtte opp under en type yrkesforbud for dem som sjeneres av det. Man har allergikere og folk som har betydelige plager i luftveiene og i lungene, som rett og slett ikke vil kunne arbeide innenfor denne næringen.

SV støtter dermed varmt opp om at man nå tar det siste skrittet når det gjelder røykeloven og på den måten innfører generelle lover og retningslinjer for alle ansatte, også den siste gruppen som vi her snakker om.

At dette skulle være noe litt tvilsomt fra Regjeringen, som jeg fornemmer Fremskrittspartiet mener, stiller jeg meg bare undrende til. Dette er et ledd i en samfunnsutvikling vi har sett har pågått over tid, helt fra 1973. Jeg har registrert at Fremskrittspartiet hele tiden har argumentert mot det på særdeles reaksjonært vis, men det er en utvikling som nok ikke lar seg stoppe, som vi ser løpe parallelt i andre land, og som vil gjøre at vi om få år vil se mange land som gjør akkurat det samme som Norge nå gjør. En del land har jo allerede gjort det. Vi kjenner til stater i USA som har hatt den typen lovforbud i mange år. Når sosialkomiteen har vært på reise i utlandet, har vi også registrert at flere og flere steder i dag er røykfrie. Så dette skjer ikke i et vakuum, der Norge skiller seg ut som et slags annerledesland som går ekstremt langt, men tvert imot som ledd i en utvikling vi ser internasjonalt i dag. Derfor er det å håpe på, når enda noen år har gått, at dette ikke bare skjer hos oss, men at vi vil se det i de fleste land som det er naturlig for Norge å sammenlikne seg med.

For øvrig vil jeg ta opp det forslag som vi står sammen med Senterpartiet om, når det gjelder alkohollovgivningen.

Presidenten: Representanten Olav Gunnar Ballo har tatt opp det forslag han refererte til.

Magne Aarøen (KrF): Få saker har den seinare tida hatt så stor merksemd ikring seg som framlegget om lov om vern mot tobakksskadar. Når det gjeld det meste av det denne lova omfattar, vil eg syne til saksordføraren si grundige framstilling.

Regjeringa har teke eit modig grep når ho i lovs form vil gjere alle arbeidsplassar røykfrie, og det er god grunn til å gje ros til helseministeren spesielt for dette lovframlegget.

I dag er det i hovudsak restaurant- og hotellnæringa som står igjen. Alle data, alle tal og alle tilgjengelege opplysningar fortel oss at også passiv røyking er helseskadeleg. Dette ynskjer Regjeringa og eit solid fleirtal i sosialkomiteen å gjere noko med – difor dette lovframlegget.

Lovframlegget plasserer Noreg i front i kampen mot røykjeskadar, og det er gledeleg at arbeidstakarorganisasjonane i hotell- og restaurantnæringa har gått i bresjen for denne lova. Dei fortener eit røykfritt arbeidsmiljø, som alle andre. Og det vil dei få frå 1. januar neste år.

Frå hotell- og restaurantnæringa har det vore motstand mot lova. Dei har peika på dei praktiske vanskaner som dei meiner vil oppstå. Dette må vi ta på alvor når det kjem frå ei seriøs næring.

For få år sidan var det vanleg med røyking på personalrom, på fly, i møte og mange andre stader der folk var samla. I dag er dette utenkjeleg. Men då desse forboda kom, var motkreftene mot reguleringane til stades, akkurat på same måten som vi registrerer i dag her i salen og i samfunnet.

Hotell- og restaurantnæringa har vel eit halvår til å tilpasse seg eller venje seg til den nye lova etter vedtaket som vil verte fatta i dag. Eg er rimeleg overtydd om at etter litt tid vil det vi vedtek i dag, verte sett på som naturleg og sjølvsaugt. Og vi er ikkje åleine i verda med slike reguleringar. Vi les om det i andre land. Sist ut var vel New York, som har fatta vedtak omtrent med same innhaldet som det vi legg opp til her i dag.

Når det så gjeld Framstegspartiet sine angrep på helseministeren, og i særleg grad på Kristeleg Folkeparti, tek eg det med rimeleg stor ro. Vi har iallfall gjort noko veldig gluft dersom vi har greidd å få både LO og alle partia på Stortinget til å gå i ei felle her. Eg trur dei alle er godt i stand til å tenkje sjølve, og eg er glad for at vi står i lag med dei for eit betre og meir røykfritt samfunn. Men eg beklagar for så vidt at Framstegspartiet her oppfører seg veldig gamaldags og lite i pakt med det eit moderne samfunn krev.

Når det gjeld Senterpartiet sitt framlegg her om å evaluere lova seinast etter tre år, vil eg berre seie at skulle det vere ting ved denne lova som ikkje fungerer slik som fleirtalet har hatt intensjonar om, føreset eg sjølvsaugt at Regjeringa kjem tilbake med det lenge før den tida.

Ola D. Gløtvold (Sp): Fem minutter på disse to lovne er veldig kort tid, men jeg skal ta noen punkter her.

Når det gjelder Ot.prp. nr. 42 for 2001-2002, som er den som har ligget lengst i Stortinget, er vi glad for at forslaget her er en direkte oppfølging av tidligere vedtak i Stortinget, om at man skal ha en ordning som gjør at man kan selge eget tilvirket alkoholholdig produkt, for å sikre næringsutviklingen innenfor reiseliv og landbruk. Vi tror at dette kan bli en interessant ordning som alternativ til pizza- og rusbruskulturen. Vi tror også at denne loven kan praktiseres på en lempelig måte, slik at tilvirkningslokaler i umiddelbar nærhet til skjenkelokalene kan godkjennes for å få dette til å fungere på en rimelig måte.

Vi er derimot mye mer betenkt over det som ligger i proposisjonen når det gjelder tillatelse til innførsel av alkoholholdig drikk for salg eller skjenking i egen virksomhet. Vi vet ut fra høringsnotatene at bl.a. LO, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Avholdsfolkets Landsråd, Toll- og avgiftsdirektoratet og Rusmiddeldirektoratet har anmerkninger til dette, og noen av de nevnte høringsinstanser går direkte imot at man skal åpne for slik innførsel av alkoholholdig drikk for salg eller skjenking i egen virksomhet. Vi er enig i det og viser bl.a. til den rapporten som stipendiat Niels Kristian Akselsen har utarbeidet for flere departement når det gjelder forhold i forbindelse med skjenkepraksis, og mener at det er grunn til å tro at her blir kontrollmulighetene ganske vanskelige. Her er det flere ting som skal avveies, bl.a. om de importerte drikkevarene er helsefarlige og om de inneholder ulovlige stoffer, pluss at man skal ha en fullstendig kontroll over mengde.

Vi mener også at det er feil at Vinmonopolet, som har monopol på detaljsalg i dag, skal ha rett til å importere. Vi er redd for at det kommer til å gi ESA eller konkurrerende virksomheter i Norge anledning til å anke dette og si at hvis Vinmonopolet skal få lov til å importere, må også andre importører få lov til å drive detaljsalg. Vi er for en monopolordning på detaljsalget, slik vi har det i dag, og ønsker å støtte både den og en seriøs restaurantbransje. Når det gjelder import, mener vi at den best ivaretas gjennom den fungerende engrosbevilling vi har i dag.

Så til røykeloven. Vi støtter forslaget om røykfrie serveringssteder først og fremst av hensyn til arbeidstakernes arbeidsmiljø og helse. Mange har kommet med gode argumenter der, så jeg skal ikke si så mye helsefaglig om dette på den korte tiden jeg har igjen.

Vi mener også at et lovforbud vil utvide den personlige friheten for mange som i dag har en begrenset frihet til å gå ut på grunn av at de har astma, allergi eller andre luftveisproblemer som gjør at de ikke kan være ute i et røykfyllt miljø. I forbindelse med Manneråk-utvalgets utredning «Fra bruker til borger» påpekes dette, og vi mener at et mer tilgjengelig samfunn for alle betyr at vi bør se på røykfrie lokaler. Vi mener også at røykfrie utesteder på sikt kan ha en forebyggende effekt, særlig når det gjelder unges røykevaner.

Så til slutt noe som Senterpartiet står alene om. Disse endringene i røykeloven har skapt til dels store diskusjoner, og det har kommet relativt mange motforestillinger

til loven, spesielt fra hotell- og restauranteiersiden. Det var stille veldig lenge, og man antok at man var enig innen hotell- og restaurantbransjen, både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden, men det har det siste halvåret vist seg ikke å være tilfellet. Vi mener at røykeloven kan ha konsekvenser av praktisk art både når det gjelder hoteller og restauranter, allaktivitetsrom og f.eks. samfunnshus, hvor det nå kan bli relativt store omlegginger. Dette er konsekvenser som vi må se på, men vi må også se på de positive konsekvensene av denne loven og måle hva som er resultatet av denne røykeloven på sikt. Derfor ønsker vi at tobakksskadeloven, og spesielt § 6, skal evalueres senest tre år etter at endringene har trådt i kraft. Jeg er glad for det representanten Aarøen sa om at hvis det er svakheter her, noe som ikke fungerer, så vil Regjeringen selvsagt måtte komme tilbake med det. Men jeg synes vi skal ha mulighet til å signalisere dette allerede nå, slik at man følger dette nøye og faglig.

Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Å g o t V a l l e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ola D. Gløtvold har tatt opp det forslaget han refererte til.

May Britt Vihovde (V): Venstre vil slutta seg til forslaga frå fleirtalet i komiteen i denne saka.

Når det gjeld den første biten, er vi veldig glade for dei endringane som har kome i alkohollova, som vil tillata servering av eigne alkoholprodukt og innførsel for sal eller skjenking i eiga verksemd. Dette forslaget følger opp målet om å sikra næringsutvikling innanfor reiseliv og landbruk, der ein kan fokusera på lokale tradisjonar, produkt og kultur.

I Venstre har vi hatt veldig mange innspel og eit stort engasjement for dette lenge, og vi synest det er god og riktig politikk. Det er viktig for norsk reiseliv og for mange småbedrifter, og det er eit nytt steg i prosjektet «Eit enklare Noreg», som Venstre har eit spesielt engasjement i.

Venstre støttar òg endringane i røykelova og dei merknadene som fleirtalet har i denne saka. Det er klart at saka byr på eit klassisk liberalt dilemma. Vi vil ha fri-dom for den enkelte, men grensa går der denne fridomen krenkjer fridomen til andre. Vi er nok nøydde til å innskrenka fridomen til å røykja for å sikra andre sin rett til å pusta i frisk og røykfri luft. Det er i dag veldig mange som ikkje kan ferdast på utestader fordi røyk er til stor sjenanse og skade. Den nye lova vil iallfall gi langt fleire betre høve til å nytta ulike tilbod, og det er òg eit veldig viktig bidrag for å sikra dei som har sin arbeidsplass innanfor restaurant- og hotellbransjen. Veldig mange som har hatt innlegg i salen i dag, har vore inne på akkurat dette.

Vi forstår at enkelte røykjarar kan reagera på forslaget, men vi vil sterkt avvisa at det er eit utslag av fanatisme, slik Framstegspartiet seier i sine merknader. Denne saka handlar om å ta omsyn til dei som kan få helseska-

dar, og dessutan å gi alle menneske det same høvet til å nytta det godet livet på ein restaurant eller ein pub. Eg trur faktisk at veldig mange òg av dagens røykjarar støttar denne lova og ønskjer å ta omsyn til dei som ikkje røykjer, og dei som kan få helseskadar av dette. Eg høyrde tidlegare at det blei sagt at det for mange år sidan – får eg håpa – faktisk var mogleg å røykja i denne salen. Det skjer ei utvikling, og den er positiv for alle dei menneska som blir utsette for helseskadar.

Knut Storberget (A): Flere av de lovframlegg som Odelstinget er invitert til å behandle i dag, handler i stor grad om menneskers frihet. Jeg må si at det er noe underlig å høre argumentene mot røykelovgivning og for så vidt også mot de bestemmelser som er i alkohollovgivningen, særlig framført fra Fremskrittspartiet i denne sal, under dekke av spørsmålet om frihet og tvang. Det kan jo ikke være sånn, heller ikke for Fremskrittspartiet, at enhver lov som kommer fra denne sal, skulle innebære at man på mange måter urettmessig tvinger noe nedover nordmenns hoder. Frihetsbegrepet blir jo helt tomt hvis vi ikke klarer å fylle det med nettopp det å ta vare på dem som har problemer, kanskje langt utover flertallet av oss, både når de besøker et røykfyllt serveringssted og når de jobber på et røykfyllt serveringssted. Sånn sett har liberalister som Adam Smith og andre trukket klare grenser for friheten for enkeltindividet nettopp i de tilfeller som Stortinget er invitert til å behandle i dag.

Det jeg ønsker å kommentere når det gjelder de vedtak Odelstinget nå skal gjøre, er endringene i forhold til en effektiv sanksjonering i forbindelse med reklameforbudet for tobakk og alkohol. Det er et forslag Arbeiderpartiet hilser velkommen. Slike regler, og det gjelder for så vidt også bestemmelsene om røykeforbud, er nærmest verdiløse hvis vi ikke klarer å håndheve dem effektivt.

Spørsmålet om alkoholreklameforbud og tobakksreklameforbud er særdeles viktig. For det første vet vi at det særlig er et press mot alkoholreklameforbudet. Jeg tror at i seg sjøl vil det være viktig for Norge som nasjon å vise at vi kan håndheve forbudet effektivt. Et tomt alkoholreklameforbud har ingen verdi verken overfor egen befolkning eller i eventuelle internasjonale organer som skulle ha noe å si overfor oss. Alkoholreklameforbudet og tobakksreklameforbudet er dessuten kanskje noen av de viktigste holdningsskapende tiltakene vi har i forhold til kampen mot bruk av både alkohol og tobakk. I så måte er fraværet av alkohol- og tobakksreklame langt mer verdt enn mange av de holdningskampanjene som kjøres på begge felt. Derfor er det veldig bra at man nå sikrer at man får en effektiv sanksjonering i forhold til dem som bryter alkohol- og tobakksreklameforbudet.

Jeg stusser noe over at Fremskrittspartiet også på dette feltet ikke er med flertallet i denne sal, nettopp fordi Fremskrittspartiet ved enhver anledning fokuserer veldig sterkt på at når både mennesker og institusjoner bryter regler og lover, skal det reageres raskt, effektivt og helst strengt. Dette gjøres det unntak for. Når det dreier seg om pengeinteressene, næringsinteressene og i dette tilfel-

innehaver av statlig engros- eller tilvirkningsbevil-
ling.

Alkoholloven har som formål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholforbruk kan innebære. Lovens bevil-
lingssystem er et meget viktig forebyggende virkemiddel rettet mot tilbudssiden, som gjør det mulig å regulere til-
gjengeligheten og kontrollere omsetningen av alkohol-
holdig drikk. Forslagene om å gi tillatelse til tilvirkning
av øl og vin for skjenking i egen virksomhet eller til inn-
førsel av alkoholholdig drikk for skjenking eller salg i
egen virksomhet representerer ikke noe unntak fra bevil-
lingssystemet, og betyr ikke økt tilgjengelighet for for-
bruker.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg vil stille statsråden et
spørsmål som dreier seg om røykeloven.

Det at en statsråd fra Kristelig Folkeparti viser en for-
mynder- og forbudsholdning i en sak som røykeloven,
overrasker nok ingen, men at dette støttes av Høyre, er
mildt sagt overraskende, særlig ut fra at enkelte stortings-
representanter fra dette partiet gikk høyt ut på banen og
var mot forslaget om et totalforbud mot røyking på res-
tauranter.

Så hevdes det i proposisjonen at hensikten er å beskyt-
te de ansatte mot sigarettøyk. Men hvis det er grunnen,
vil jeg stille statsråd Schou spørsmål om hva som er
grunnen til at Høyre også stemmer mot å ha ubetjente
røykerom. Her kan man lufte ut på forhånd, man kan
iverksette ventilasjonssystem, sørge for gardiner, slik at
røyk ikke siver ut av de ubetjente røykerommene. Det er
heller ikke meningen at de ansatte skal gå inn i det tids-
rommet det røykes der. Og da er spørsmålet mitt til stats-
råd Schou: Hvis hensikten er å beskytte de ansatte, vil da
også Høyre kunne gå inn for ubetjente røykerom?

Statsråd Ingjerd Schou: Når Regjeringen fremmer
sak om forbud mot røyking på restauranter, barer osv., er
det av hensyn til de ansatte. Også ansatte betjener ube-
tjente røykerom. Det er jo ikke slik at areal der hvor folk
ferdes i uteområdene, ikke skal betjenes på noen som
helst måte.

Det har vært viktig for Regjeringen å gi signal om at
dette er av hensyn til de ansatte. Det er det ene. Men det
er gode grunner for, uansett, å gi signaler om at røyking
faktisk ikke er det lureste en kan holde på med.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg takker statsråden for
svaret.

Det er jo underlig når man hører på det svaret som
statsråden gir, at man ikke skal gå inn i et rom der det er
ventilasjonsanlegg og der det ikke røykes når man skal
gå inn for å rydde, men samtidig skal det åpnes for at det
skal være røykerom for de ansatte. Hvordan henger dette
sammen? Man ønsker å gi et signal om at kundene ikke
får lov til å ta seg en røyk, men at de ansatte skal ha krav

på et røykerom. Kan statsråden forklare hvordan disse to
tingene henger sammen?

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg forstår at Fremskritt-
partiet verken liker saken eller innholdet i den og nå gjør
alt for å prøve å få oppmerksomhet på at det er sunt å
røyke, det er frihet for den enkelte, og man bør ikke regu-
lere disse områdene. Saken er tapt.

Hensynet til de ansatte er et viktig anliggende. Samti-
dig er det også viktig å gi et signal om at røyk faktisk er
skadelig og går ut over den enkeltes helse.

Det å arbeide innenfor disse restaurantene, barene
osv. er uansett en belastning, og det er en passiv belast-
ning påført den enkelte arbeidstaker. Det ligger ikke noe
her i loven som tilsier at det er forbud mot å røyke. Det er
et eget valg, og det er et frivillig valg. Men det at man
faktisk på sin arbeidsplass blir utsatt for en gift som er
helsefarlig, er det viktigste poenget i denne saken. Jeg
synes det er forunderlig at Fremskrittspartiet på en måte
ikke ser at dette er en sak som stortingsflertallet faktisk
har støttet, og som Fremskrittspartiet nå desperat prøver
å gjøre billige poeng ut av.

John I. Alvheim (FrP): Et kort, enkelt spørsmål til
sosialministeren: Hvem skal betjene de ansattes røyke-
rom? Det vil jeg gjerne ha et klart svar på.

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg regner med at Stortin-
get ikke har tenkt å befatte seg med hvordan dette organi-
seres der ute. Til det er det vel enkelt å svare: Hvis det
var jeg som var restauranteier, ville jeg vel sagt at de som
røyker og som velger å gjøre det på de ansattes røyke-
rom, også betjener det.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg har lyst til å høre sosialmi-
nisterens vurdering av den situasjonen som Vinmonopo-
let vil komme i når de nå får anledning til å importere al-
koholholdige varer selv.

Vinmonopolet ble opprettet som detaljmonopol på
grunn av frykt for at ESA ville forby Vinmonopolets
enerett hvis man hadde en kombinasjon av detaljsalg og
import. Nå åpner man altså for en slik import. Er sosial-
ministeren da bekymret for at man svekker Vinmonopo-
lets stilling og rolle som monopol når det gjelder detalj-
omsetning, og er det også slik at det er helt umulig å få
andre med importbevilling til å importere det som Vin-
monopolet måtte ønske i sitt vareutvalg for å kunne til-
fredsstille alle kunder? Jeg mener at de som har bevilling
for import i dag, vel må være såpass interessert i å til-
fredsstille kundene sine, inkludert Vinmonopolet, at de
har muligheter til å få det sortimentet de ønsker, gjennom
den ordningen som allerede er etablert.

Statsråd Ingjerd Schou: ESA mener det norske be-
villingssystemet er for strengt og har også kritisert dette i
et såkalt åpningsbrev høsten 1998. Kritikken rettes bl.a.
mot at restauranter med skjenkebevilling i kraft av denne
bevillingen også kan innføre alkoholholdig drikk for
skjenking. ESA er klar over forslaget som ligger i Stor-

(Statsråd Schou)

tinget, og har gjort henvendelser om sakens fremdrift. Forslaget er på mange måter svar på ESAs kritikk av det som går på å erstatte nettopp en slik registreringsordning.

Det er viktig å ha en god og effektiv kontroll med en til dels lurvete bransje. Men dette forslaget gjør ikke en slik kontroll vanskeligere – hvis jeg også kan kommentere representanten Gløtvolds spørsmål. Det er grunn til å anta at ordningen vil få en begrenset utbredelse, i og med tollvesenets strenge krav. Det innebærer på den annen side en klar forenkling for dem som eventuelt får slik utvidet bevilning. Aktørene kan også – riktignok alternativt – få statlig engrosbevilning, men dette er dyrt. Og det er tungvint, jf. Stortingets bestilling til Regjeringen angående tilvirkningsordninger, som nettopp ble foreslått av Stortinget fordi statlig engrosbevilning er altfor tungvint for dem som vil tilvirke for skjenking i egen bedrift. Og det blir tilsvarende for innførsel.

Vinmonopolet er en viktig institusjon i det norske samfunn. Og jeg ser det slik at dette i begrenset omfang er en ordning som de kan håndtere.

Olav Gunnar Ballo (SV): SV står sammen med Senterpartiet om mindretallsforslaget som knytter seg til fortsatt import via Vinmonopolet. Vi ønsker ikke å tilrettelegge for at man får parallellimport i regi av ulike skjenkesteder, og det kan være flere grunner til det. Vi ser det som viktig å beholde ordningen med vinmonopol og ha gode statlige kontroller. Vi er redd for at ethvert skritt som nå tas i retning av at man får ulike aktører, er et skritt i retning av andre ordninger til erstatning for Vinmonopolet, noe vi tror vil være en svakhet i et edruskapspolitisk øyemed. Man mister da virkemidler som man ellers kunne ha fortsatt å bruke.

Det jeg ønsker å spørre statsråden om, er: Med bakgrunn i ulike saker som har vært behandlet i ESA, og som har med norsk alkoholpolitikk å gjøre, er også hun bekymret over den retningen som alkoholpolitikken begynner å ta? Jeg har lyst til spesielt å trekke fram konsekvensene av salg av rusbrus i forretningene. Det begynner nå å bli mange rapporter, bl.a. om at produktene plasseres på en slik måte at det ved kjøp tas feil av vanlig brus og rusbrus. Flere, bl.a. Tromsø kommune, har tatt til orde for at det som her er i ferd med å utvikle seg, er uheldig. Ser også statsråden en del betenkeligheter ved at rusbrus nå er blitt en del av vareutvalget i vanlige norske forretninger?

Statsråd Ingrid Schou: Ja, også jeg ser farene og er bekymret i forhold til det som skjer på området rusbrus og den stadige tilgjengeligheten, særlig i forhold til barn og unge.

Men jeg har også lyst til å kommentere representanten Ballos syn i forhold til kontroll når det gjelder dette området. Særlig er det svært strenge krav til import i Norge, og tollmyndighetene fører også en god kontroll.

Når det gjelder spørsmålet knyttet til rus og rusbrus og faren for å forveksle bursdagsbrus med rusbrus, har jeg den samme oppmerksomheten omkring dette som repre-

sentanten Ballo. Derfor har jeg også hatt nitid og god kontakt både med importører og med de store kjedene som skal håndheve kravene til merking. Merkingen er én ting, en annen er krav til plassering i butikk, men også krav til kontroll av aldersgrense. Det er gode eksempler nå på at kommunene faktisk tar dette på alvor, og at det ligger inntekter i dette salget, som gjør at kommunene faktisk har midler til å drive kontroll, og at de virkelig bruker alkoholloven og alkohollovens bestemmelser overfor dem som ikke håndhever slik man skal, og som selger til mindreårige. Men det handler også om plassering, og også her er det oppmerksomhet. Jeg kommer til å følge dette området nøye.

Alkohol er en lovlig vare. Men det er samtidig slik at en bevilning skal være lett å få, men den skal også være lett å miste. Det er viktig at kommunene, og også vi som sentrale myndigheter, følger utviklingen på dette området.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Steinar Bastesen (Kp): Jeg er vel en av de få i dette huset som har tatt prøven i alkoholloven og har skjenkebevilning.

Vi behandler i dag to lovforslag. Det ene gjelder alkoholloven, og det andre røykeloven. Og jeg føler meg faktisk kvalifisert til å delta i debatten om begge. For det første har jeg jo som alle vet, en båt som ligger nede i havna – og den har skjenkebevilning. Jeg har altså tatt prøven og bestod den med glans. Det vil ikke si det samme som at alkoholloven er for dårlig. Jeg mener alkoholloven er bra slik som den er.

Det andre som jeg har lyst til å si noe om, er at jeg i 1971 sluttet å røyke. Men jeg ble da ikke fanatiker av den grunn! Jeg sluttet å røyke både av økonomiske og av helsemessige årsaker. Men hvis folk vil forkorte livet sitt ved å røyke, så må de bare gjøre det. Det samme mener jeg om de bruker narkotika eller alkohol. Det er opp til enhver. Hvis vi er kommet så langt i dette landet og formynderstaten har blitt så spesiell at vi skal lovregulere hvorvidt folk skal få lov til å forkorte livet sitt, da går det over alle støvelskaff.

Det finnes teknologi i dag som gjør det mulig å ha røykesoner og ikke-røykesoner på restauranter. Til alt overmål har komiteen gått inn for at det skal være et røykerom for de ansatte, mens de ansatte i den samme restauranten ikke skal kunne inhalere røyk fra dem som kommer der. Jeg forstår det ikke!

Jeg må fortelle en liten anekdote fra det siste halve året om glunten min – han er 16 år – som var inne i et uthus sammen med noen venner. Da han var på veg ut av huset og holdt på å låse døren, stod politiet ved siden av ham og ville inn i huset. Hvis vi er kommet så langt i dette samfunnet at politiet kan komme og belaste barna våre, at de vil inn i et uthus for å se hva som foregår, da har politiet for lite å gjøre. Men etter det vi har hørt i denne saken, har de for mye å gjøre. De store problemene tar de seg ikke av, men de små problemene tar de seg av.

Hvis vi i denne salen, som landets øverste organ, vedtar at folk ikke skal få lov til å bevege seg fritt i dette landet, at folk ikke skal få lov til å røyke og forkorte livet sitt hvis de vil det, da går det over alle støvelskaft – jeg sier det igjen.

Tenk på de gamle som ligger på sin seng og røyker, og som har røykt hele livet. Hjemmehjelpen kan nekte å gå inn i det huset fordi det lukter røyk. Det har vi vedtatt. Vi har vedtatt at hjemmehjelpen kan nekte å gå inn i det huset fordi det røykes der. Vi er i ferd med å lovbestemme den private sfære. Vi er i ferd med å vedta at det ikke skal røykes i private hus. Da kan hjemmehjelpen med loven i handa nekte å gå inn der. Det er vedtatt i Stortinget. Jeg fatter det ikke. Jeg kommer iallfall til å stemme mot hele det lovforslaget som er framlagt i dag.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg ser det som et viktig samfunnsansvar å legge til rette for et godt forebyggende helsearbeid. Årlig dør ca. 7 500 mennesker i Norge av skader og sykdom som skyldes røyking. I tillegg til de som selv røyker, anslås det at mellom 350 og 550 ikke-røykere i Norge årlig dør av passiv røyking. Bruk av tobakk er den viktigste enkeltårsak til sykdom og tidlig død som kan forebygges. Som helsepolitikere er vi nødt til å gjøre noe med det.

Tobakksskadeforebygging er derfor et felt jeg som helseminister prioriterer høyt. Proposisjonene som i dag behandles i Odelstinget, er et av flere viktige forebyggende tiltak for å begrense befolkningens helseskader på grunn av tobakksbruk. Jeg er glad for at flertallet i sosialkomiteen gir sin tilslutning til disse forslagene. Innføringen av røykfrie serveringssteder vil være en historisk milepæl i kampen mot de helseskader tobakk medfører.

Utgangspunktet i tobakksskadeloven § 6 er røykfrihet i lokaler hvor allmennheten har adgang, på arbeidsplasser og i institusjoner. Serveringsbransjen i Norge har i snart 15 år hatt et unntak fra hovedregelen om røykfrihet i tobakksskadeloven. De som taler for mellomløsninger i denne saken, har hatt 15 år på seg til å prøve disse mellomløsningene. Det er dette unntaket som nå foreslås opphevet.

Den viktigste grunnen til å innføre røykfrie serveringssteder er hensynet til de ansatte. Servitører har som følge av passiv røyking på arbeidsplassen en uakseptabelt høy risiko for å utvikle kreft eller hjerteinfarkt. Mannlige servitører er den yrkesgruppen i samfunnet som har størst generell krefthyppighet og den største hyppigheten av lungekreft og kreft i urinblæren. Den store krefthyppigheten blant servitører har mange årsaker, men passiv røyking er sannsynligvis en betydelig medvirkende årsak. Røykfrie serveringssteder vil være et viktig bidrag til bedret helse for ansatte i næringen. Derfor har det vært en viktig kampsak for fagbevegelsen. Jeg vil berømme Hotell- og Restaurantforbundet og LO for den innsatsen som er gjort i den forbindelse.

Enkelte har ment at det er et paradoks at det er lov å ha røykerom for de ansatte på serveringssteder, mens det ikke skal være lov å røyke ellers i arbeidslokalet, dvs. serveringsstedet. Til dette vil jeg si at det er valgfritt for

de ansatte å benytte et røykerom, men det er ikke valgfritt å oppholde seg i resten av arbeidslokalet. Dette er dessuten i tråd med det som gjelder på andre arbeidsplasser, der det er opp til arbeidsgiver å bestemme om man vil ha et røykerom eller ikke for de ansatte.

I tillegg til hensynet til de ansatte på serveringssteder spiller hensynet til gjestene en viktig rolle. Mange gjester plages av røyk på serveringssteder. I tillegg til de som plages, har 120 000 astmatikere og minst like mange allergikere helsemessige problemer med i det hele tatt å gå på restauranter og andre utesteder der det er tillatt å røyke.

Røykeforbudet vil gjelde på steder som serverer mat og/eller drikke og hvor det ligger til rette for servering på stedet. Steder som vil kunne være omfattet av forbudet, er bl.a. restauranter, kafeer, konditorier, diskoteker, barer, puber o.l.

Det har i debatten forut for og etter at Regjeringen fremmet Ot.prp. nr. 23 kommet innspill om at arbeidsmiljøet til de ansatte på serveringssteder også kan ivaretas med mindre restriktive løsninger enn totalforbud. Det er ikke Regjeringens oppfatning. Både ulike ventilasjonsløsninger og fysiske skiller mellom røykesoner og røykeforbudssoner har blitt nevnt. Men slike virkemidler vil ikke hindre at ansatte på disse stedene blir utsatt for passiv røyking. Det vil også skape en konkurransevridning i bransjen, da ikke alle serveringssteder vil ha samme mulighet til å innrette lokalene etter slike krav.

Når det gjelder de økonomiske konsekvensene av røykfrie serveringssteder for næringen, er det naturlig å se på erfaringer fra andre steder hvor lignende forbud er innført. Det er ikke dokumentert at røykerestriksjoner medfører vesentlig varig omsetningssvikt eller økonomisk nedgang for næringen. Disse erfaringene kan ikke si noe sikkert om virkningene av et slikt forbud i Norge, men de kan gi en indikasjon på at virkningene kan være tilsvarende her. Hensynet bak en slik regulering er imidlertid mer tungtveiende enn eventuelle negative økonomiske konsekvenser for næringen. I denne sammenheng må man heller ikke glemme at innføring av mellomløsninger som ventilasjonsløsninger og fysiske skiller også vil kunne medføre betydelige økonomiske utgifter for næringen.

Innføring av røykfrie serveringssteder kan også innebære positive økonomiske virkninger, fordi det åpner for andre kundegrupper, og det vil føre til lavere sykefravær og lavere utgifter til ventilasjon, vedlikehold og renhold.

La meg til slutt varsle at jeg tar sikte på at loven skal tre i kraft i løpet av våren 2004, men det er fullt mulig for de angjeldende etablissementer å innføre det allerede nå. Det åpner også dagens lovgivning for.

Avslutningsvis vil jeg kort kommentere den konspirasjonsteori som Fremskrittspartiet her i dag framsatte når det gjelder hva som egentlig har skjedd i denne saken. Hvis det skulle være slik at helseministeren og Kristelig Folkeparti gjennom et kupp nå hadde fått til at hele det norske folk skulle danse etter vår pipe, er det jo underlig at Stortingets flertall – alle unntatt Fremskrittspartiet – hele fagbevegelsen og store deler av befolkningen har

latt seg kuppe. Det er en konspirasjonsteori som faller på sin egen urimelighet, og det er det greit å slå fast.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP): Nå har undertegnede verken snakket om kupp, konspirasjonsteorier eller om at Stortinget er lur, men vi har vist til den argumentasjon som er ført i pennen, der man snakker om det som går på arbeidsmiljø for de ansatte på den ene siden, samtidig som man snakker om at det også skal være tillatt med røykerom. Jeg skal ikke gå videre i forhold til det, for jeg synes ikke det har noen hensikt å diskutere det som går på røyking med helseministeren i det hele tatt, fordi han har kjørt seg fast i ett spor, og vi står nok rimelig langt fra hverandre.

Men det som jeg vil spørre helseministeren om, er det som går på påstanden om at det ikke er mulig å få ventilasjonsanlegg til å fungere. I den forbindelse vil jeg bl.a. vise til en artikkel i Drammens Tidende av Jostein Skree, som er direktør i Tekniske Entreprenørers Landsforening – og jeg har tidligere også vist til SINTEF. Her står det bl.a.:

«Det er trist å konstatere at myndighetene i sitt forslag om røykefrie serveringssteder nærmest underslår vesentlige fakta om riktig bruk av ventilasjon. Alle sentrale fagmiljøer vil selvsagt kunne fastslå at riktig ventilasjon beskytter mot passiv røyking og gir de ansatte bedre arbeidsmiljø.»

Spørsmålet mitt til helseministeren går på hvilke fagmiljøer det er man i departementet har brukt, i og med at begge disse faginstansene, både SINTEF og TELFO, som er organisasjonen til ventilasjonsleverandørene, påpeker det motsatte av det som helseministeren og Regjeringen påstår i sin proposisjon. Kan helseministeren fortelle undertegnede og denne sal hvilken ekspertise på ventilasjon det er som underbygger Regjeringens påstand om at det ikke er mulig å få dette til?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det har vært interessant å følge Fremskrittspartiets argumentasjonslinje i denne saken.

Fremskrittspartiet argumenterer nå sterkt for å beholde dagens røykelov. Det vil også være konsekvensene av den stemmegivning som Fremskrittspartiet legger opp til i dag. Da er det ganske interessant å se hvordan Fremskrittspartiet argumenterte den gang den loven som de nå kjemper for å beholde, ble vedtatt. I 1988 karakteriserte Fremskrittspartiets talsmann lovforslaget som tøvelte, manipulerende og usosialt. De brukte til forveksling de samme argumentene *mot* den loven som de nå kjemper *for*, som de bruker mot det lovforslaget Regjeringen har fremmet. Det viser etter mitt syn at i denne saken beveger verden seg framover, men det partiet som kaller seg Fremskrittspartiet, står ganske stille i sin argumentasjon. Det viser også etter mitt syn at når disse lovforslagene får virket en stund, blir de akseptert, selv av Fremskrittspartiet. Det tror jeg også vil gjelde det forslaget vi i dag debatterer.

Harald T. Nesvik (FrP): Det spørsmålet som jeg stilte, er det tydelig at helseministeren ikke har fått med seg. Jeg stilte et konkret spørsmål til helseministeren som jeg forventer å få svar på, i og med at man påpeker skriftlig i en odelstingsproposisjon og sier fra Stortingets talerstol at det ikke er mulig å finne løsninger når det gjelder ventilasjonsanlegg som kan ta det som går på tobakksrøyk.

Jeg spurte helseministeren om følgende: Hvilken ekspertise er det man kan vise til som underbygger de påstandene som ligger i proposisjonen, og som er frambrakt fra denne talerstolen, i og med at man hevder dette? Det må man kunne få vite, i og med at faginstansene – i alle fall i Norge – har påvist det motsatte.

Når det så gjelder dette med at Fremskrittspartiet står stille: Ja, det er faktisk lov, og det er faktisk mulig i hvert fall å prøve å få til et eller annet. Vi ønsker ikke denne loven, for vi mener at det er å gå altfor langt. Men i tillegg sier vi at dersom flertallet likevel får den på plass, må det i hvert fall være mulig å få til ubetjent røykerom, der det er frivillig eventuelt å gå inn og rydde etterpå – etter at det er utluftet – slik det vil være på et personalrom. Men det har man ikke gått inn på.

Men spørsmålet mitt til helseministeren er følgende: Hvilket fagmiljø er det man bygger på, som underbygger helseministerens og Regjeringens argumentasjon om at det ikke er mulig å fange opp det som går på forurensning av tobakksrøyk ved hjelp av ventilasjon? – Hvilket fagmiljø?

Presidenten: Statsminister Dagfinn Vårvik – statsminister Dagfinn Høybråten – statsråd Dagfinn Høybråten! Dette ble voldsomt.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg takker for tilliten.

Presidenten: Den var ganske stor!

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg synes det er et vesentlig poeng i hele denne debatten at de endringer som har vært innført når det gjelder begrensninger i røyking på offentlig sted, og som er gjennomført for øvrig i samfunnet, f.eks. på fly, har vært kontroversielle når de har kommet, men de er fort blitt akseptert, på en slik måte at ingen i dag vil tilbake til den tid da man hadde røyking i møter, på fly osv. Det er min beskjedne spådom at det også vil skje med denne loven.

Så skal jeg svare på spørsmålet. Det er en total avsporing av debatten å gjøre det til et spørsmål om hvor gode ventilasjonsanlegg vi kan skape. Ventilasjonsanlegg vil helt sikkert være i stand til å øke både komfort og trivsel i et lokale, men så langt er det ikke ventilasjonsanlegg som kan fjerne arsenikken, benzenet, blåsyren, karbonet, karbonmonoksidet eller noen av de andre kreftfremkallende stoffene på en tilfredsstillende måte.

Vi har i proposisjonen åpent redegjort for de fagmiljøene vi har basert oss på. Folkehelseinstituttet og Sosial- og helsedirektoratet har gjort en kunnskapsoppsumming basert på de fremste forskningsresultater internasjonalt.

nalt når det gjelder spørsmålet om passiv røyking. Det har vi lagt til grunn i proposisjonen. Men hele poenget er at det kun er et forslag om røykfrie serveringssteder som gir røykfrie arbeidsmiljøer. Det kan man ikke komme rundt, verken med luftgardiner eller andre gardiner.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg synes helseministeren forsvarer seg på en god og ryddig måte. Han burde kanskje fått anledning til å forsvare seg gjennomgående etter fem innlegg fra Fremskrittspartiet i denne replikkrunderen, men i stedet vil jeg konstatere at SV støtter de betraktningene som er framkommet her, og som flertallet har når det gjelder røykeloven.

Det jeg har lyst til å komme inn på, er elementer i forhold til alkohollovgivningen. Senterpartiet og SV står sammen i en betraktning om å slå ring om vinmonopolordningen. Vi er betenkte på samme måte som Avholdsfolkets Landsråd er det, og som flere av organisasjonene i LO er, i forhold til de høringsuttalelsene de har kommet med når det gjelder liberalisering og innførsel av alkoholholdig drikk for salg eller skjenking i egen virksomhet. Og igjen, på samme måte som overfor sosialministeren, vil jeg trekke fram det som har skjedd med rusbrusen, som nå er ute i forretningene og til dels omsettes som om det var vanlig brus, fordi det tas feil av produktene.

Jeg skal ikke harselere over Kristelig Folkeparti og deres alkoholpolitikk, for den har jeg faktisk respekt for. Jeg har respekt for at partiet i en årrekke har stått for standpunkter som har betydd noe når det gjelder norsk alkoholpolitikk. Men jeg vil spørre statsråden, fordi jeg jo under normale omstendigheter ville ha trodd at Kristelig Folkeparti ville ha vært med på resonnementene i de merknadene som SV og Senterpartiet her har: Er den eneste begrunnelsen til at Kristelig Folkeparti velger ikke å gjøre det, at de føringene som Norge nå står overfor gjennom EØS-avtalen og vedtak fattet av ESA, gjør at man pålegges å føre en politikk som Regjeringen – i hvert fall Kristelig Folkeparti i Regjeringen – egentlig er uenig i? Eller er det sånn at Kristelig Folkeparti ikke ser de samme betenkelighetene som Senterpartiet og SV uttrykker i sin merknad?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Nå er det ikke jeg som er konstitusjonelt ansvarlig for alkoholloven, og jeg bør derfor også avgrense mitt svar på disse spørsmålene til et mer overordnet synspunkt. Det vil være følgende:

Det er Regjeringens klare mål å bidra til at alkoholforbruket i Norge reduseres gjennom de ulike ordninger vi har for omsetning, kontroll med omsetning, kontroll med ulovlig markedsføring, som bl.a. denne andre proposisjonen gjelder, og ulike forebyggende tiltak. Men vi er avhengige av, med de internasjonale forpliktelser som Norge har påtatt seg, å gjøre det innenfor rammen av disse forpliktelsene. Vi kan like eller ikke like konsekvensene av disse forpliktelsene, men vi kan ikke rømme fra dem. Etter mitt syn vil det være å stikke hodet i sanden å late som om disse forpliktelsene ikke er der, hvis Norge skulle unnlate å forholde seg til klare forpliktelser som

framkommer gjennom EØS-avtalen og de ordninger som følger av EØS-avtalen. Det må i hvert fall et ansvarlig regjeringsparti forholde seg til.

Ola D. Gløtvold (Sp): Det er riktig som helseministeren sa, at han ikke er ansvarlig for alkoholloven, men likevel har jeg lyst til å komme inn på det som gjelder alkohol.

Først til uttalelsen fra partipolitikerer og KrF-eren Dagfinn Høybråten om det generelle mål å redusere alkoholoromsetning og alkoholkonsum. Mener helseministeren at man bl.a. ved å øke tillatelsen og muligheten til import gjør det, i forhold til at også steder med egen skjenking og eget salg skal kunne få importtillatelse? Det må i hvert fall være det motsatte av å redusere alkoholoromsetningen.

Bekymringen for Vinmonopolet og hva ESA eller konkurrerende virksomheter innenfor alkoholoromsetningen kommer til å gjøre her, kan vi bare ha noen tanker om i dag, men jeg tror bestemt at flertallet i dag er med på å svekke grunnlaget for et monopol når det gjelder detaljistomsetning.

Så til den medisinske og helsefaglige biten ved direkte innførsel for skjenkesteder. Helseministeren kjenner helt sikkert til rapporten fra stipendiat Niels Kristian Axelsen, som viste at det er mye forskjellig i denne skjenkebransjen, med ulik praktisering når det gjelder skjenking og omsetning og lovlighet/ulovlighet. Men det som er helt sikkert, er at når flere aktører kan innføre alkohol, vil det være enda større grunn til å kontrollere denne varen i forhold til om den er helsefarlig eller inneholder ulovlige stoffer. Med metanolskandalen i friskt minne har jeg lyst til å spørre helseministeren: Hva gjøres fra Næringsmiddelkontrollen og helsemyndighetenes side for å sette inn ekstra virkemidler nå når det blir flere aktører, flere kanaler og flere produkter?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg skjønner at det er et poeng i denne debatten å stille spørsmål til sosialministeren om helseministerens ansvarsområde og til helseministeren om sosialministerens ansvarsområde.

Det jeg sa om de overordnede målene når det gjaldt alkoholpolitikken, det sa jeg ikke som partipolitiker Høybråten, det sa jeg faktisk som ansvarlig medlem av Regjeringen – det er Regjeringens politikk. Jeg viser til Regjeringens handlingsplan mot rusmidler, som faktisk inneholder et meget bredt knippe av tiltak for nettopp å nå disse målsettingene. Men det er virkemidler som ligger innenfor rammen av det vi faktisk har anledning til, gitt våre internasjonale forpliktelser, som i hvert fall vi er nødt til å forholde oss til.

La meg så si at når det gjelder den koblingen mot metanolholdig smuglersprit som nå ble trukket opp, synes jeg den er meget spesiell i denne debatten – meget spesiell. Det er ett svar på hvordan man unngår å få i seg metanolholdig smuglersprit, og det er å holde seg unna ulovlig importert vare. Det burde egentlig ikke ha noe i denne debatten å gjøre. Men når det er sagt, er det min oppfatning at de kontrollinstanser vi har, ikke minst poli-

ti og tollvesen, faktisk har grepet tak i den utfordringen på en meget offensiv måte og gjør sin del av den jobben, slik at det er satt en standard i forhold til reaksjoner som bør forebygges at vi får den type bølger i framtiden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

John Alvheim (FrP): Jeg har hatt vanskelig for å finne parlamentarisk akseptable ord for å kunne gi uttrykk for hva jeg føler og mener om dette fundamentalistiske lovforslaget, som til de grader rammer enkeltmenneskets frie livsutfoldelse i et demokratisk land. En skal helst ikke trekke politiske motiver i tvil, men det gjør jeg i denne saken. Det er ikke hensynet til arbeidsmiljøet til de restaurantansatte som er det reelle motiv for denne loven, men en utidig formynderholdning fra Regjeringens, og særlig fra helseministerens, side.

Jeg har forståelse for at enhver helseminister med respekt for seg selv gjerne vil skrive seg inn i den helsepolitiske historie i Norge, men det er ikke likegyldig på hvilken måte dette skjer. Jeg personlig skulle gjerne delta i en positiv historiebrevskrivelse av vår helseminister som går på ryddighet og handlekraft. Der er helseministeren god. For meg er det et stort paradoks at over 50 pst. av de ansatte som nå angivelig skal beskyttes mot passiv røyking, selv røyker, og at den samme prosentandelen også er imot loven. Videre er det også et paradoks at de ansatte får røykerom på arbeidsplassen, mens gjestene som betaler deres lønn, ikke får det.

Røyking og passiv røyking kan gi helseskade. Passiv røyking kan være svært sjenerende for mennesker med allergiske lidelser og ubehagelig for ikke-røykere. Det vi spiser og drikker, kan også være svært helsefarlig, manglende fysisk aktivitet likeså. Det er egentlig helsefarlig å leve. Ingen av oss får evig liv, enten vi røyker eller ikke. Men er livet bare helse? Hva med enkeltmenneskets frihet til å ta selvstendige valg, valg som ikke skader andre? Er ikke det en vesentlig del av vår livskvalitet og trivsel? Når vi ser de uverdige tilstander i vår eldreomsorg, som også denne regjeringen er ansvarlig for, da har man ikke lyst til å bli særlig gammel.

Vi har hatt en røykelov i mange år som burde vært god nok, om bransjen selv hadde tatt den på alvor og fulgt opp med ny teknologi på ventilasjonssiden, og om det offentlige hadde fulgt opp sin kontrollplikt. Deler av bransjen kan takke seg selv for den loven som nå kommer.

På kort sikt kan etter min mening loven gi følgende uheldige konsekvenser:

- konkurrans i bransjen og økende arbeidsledighet, en ønsket arbeidsledighet som også røykere må betale for
- etablering av anonyme private klubber vil vokse opp
- mer fyll og vold i hjemmene vil bli en konsekvens
- antall røykere vil neppe minske over tid

Det som overrasker meg mest i den foreliggende innstilling, er at partiet Høyre, som ofte kaller seg enkeltmenneskets frihetsparti, samlet går inn for loven. I posisjon synes altså Høyre å kaste ideologiske prinsipper på båten. Dette må få konsekvenser for velgermassen. Mange telefoner til mitt kontor de seneste ukene tyder på det.

Så noe positivt kommer det ut av det foreliggende lovforslaget.

Presidenten: De som fra nå av får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elisabeth Røbekk Nørve (H): Alle arbeidstakere med unntakelse av servitører har i dag en lovmessig rett til røykfri arbeidsplass. Røykernes store dilemma er at deres valg, deres «frihet» til å røyke, begrenser den samme rett ikke-røykerne har til egne valg. Like fullt som det må være en menneskerett å få røyke, må det være en menneskerett å slippe å bli eksponert for tobakksrøyk fra andre.

Jeg er svært betenkt over at Fremskrittspartiet velger å lytte til Tekniske Entreprenørers Landsforening, som består av medlemmer som lever av å produsere og installere ventilasjonsanlegg, framfor å lytte til fagfolk og utallige forskningsrapporter, både innenlandske og utenlandske, som viser at røyk ødelegger folks helse og tar liv, til tross for ventilasjonsanlegg.

Beregninger fra Irland og England viser at hver femte pub- og nattklubbarbeider vil dø av hjerteinfarkt som følge av passiv røyking. Samtidig er de spesielt utsatt for kreft på livmorhalsen, brystkreft, lungekreft og kreft i urinblæren. Årlig dør mellom 300 og 500 mennesker i Norge av passiv røyking. Tallet er høyere enn tallet på omkomne i trafikkulykker hvert år.

Røykfrie serveringssteder er viktig for å bedre arbeidsmiljøet. En amerikansk undersøkelse viser at serveringspersonalets helse ble vesentlig bedret allerede fire uker etter at det ble innført røykeforbud ved serveringssteder i California. I dagens Norge har 120 000 astmatikere og ca. 300 000 med lungesykdommer, KOLS, store problemer med å gå ut på restauranter og steder der det røykes. Røykfrie serveringssteder vil bedre tilgjengeligheten for store deler av den norske befolkning.

Det er in å gå på kafé. Kanskje vi skal ta en liten tur? Festrøyking på kafeer og restauranter rekrutterer i dag mange nye røykere. Forbudet mot røyking på utesteder vil bidra til at den festrelaterte røykingen blant ungdom, og dermed også den langsiktige røykingen, vil avta. Siden 1989 har antall mennesker som dør av KOLS, økt med 59 pst. Økningen blant kvinner er på alvorlige 89 pst. Beregninger viser at disse pasientene har mer enn 50 pst. flere innleggelser på sykehus enn resten av befolkningen. I tillegg har de mer enn dobbelt så mange sykedager.

Regjeringa og flertallet viser til at de tar folkehelsa på alvor. Tobakkens helseskadelige effekter er så godt dokumentert at helsemyndighetene ville ha sviktet stort hvis de ikke hadde tatt tak i problemene.

Liknende forbud er gjennomført i flere delstater i USA, Canada og Australia. I europeisk sammenheng er Norge et foregangsland i vern mot tobakksskader. Det skal vi være stolte av. Ser vi til Sverige, har de formulert en tilsvarende målsetting. Vi ønsker svenskene velkommen etter.

Bent Høie (H): Jeg er glad for at John I. Alvheim selv sa at han trakk ærlige politiske motiver i tvil, for det var det han gjorde i sitt innlegg da han sa at Regjeringen hadde fundamentalistiske motiver bak sitt forslag. Han understreket jo selv at passiv røyking er farlig. Da er det for meg et stort paradoks at Fremskrittspartiet, som kaller seg et frihetsparti, på samme måten som Høyre, ikke er i stand til å se at frihetsbegrepet har en grense, nemlig der friheten går ut over andre, eller berører andres frihet. Det burde vært en så åpenbar barnelærdom fra Fremskrittspartiets ungdomskurs at det burde ha sittet i ryggmargen. Når en da er overrasket over at Høyre vektlegger det helt åpenbare faktum, vil jeg si at det er mer overraskende at en her inntar dette særstandpunktet alene i Odelstinget, uten å klare å komme med noen bedre argumentasjon enn faktisk å produsere andres politiske motiver.

Så til dette såkalte paradokset at de ansatte i denne næringen har røykerom, og at gjestene ikke får ha det. Jeg har selv vært ansatt i den næringen. Jeg må si at det store paradokset er jo at jeg i min jobb i dag har mulighet til å velge ikke å utsette meg for passiv røyking. Jeg kan selvfølgelig gå inn på røykerommet ved siden av stortingsrestauranten og utsette meg for passiv røyking, men jeg kan velge å la være. Det store paradokset er jo at Fremskrittspartiet mener at det er helt riktig at mine tidligere kolleger ikke skal ha det valget. Det sier kanskje noe om synet på de ansatte i denne næringen – som jeg synes ikke er verdig.

Harald T. Nesvik (FrP): Det var jo en morsom avslutning fra representanten Høie. Det representanten Høie ikke tar hensyn til, er at nettopp det røykerommet som han viste til, der han kan gå inn og ta seg en røyk, etter sigende må bli forbudt, for det er en del av restauranten. Det problemet bl.a. Høie pådrar seg, er at det røykerommet må fjernes i henhold til den loven som ligger her, fordi det er en del av et serveringslokale. De ansatte må faktisk gå gjennom det når de skal rydde. Det må faktisk sies å være forbudt etter den nye loven. Det skal bli interessant å se om Stortinget nå vil pålegge seg selv andre regler enn det pålegger andre.

Grunnen til at jeg tok ordet, var at representanten Knut Storberget stilte meg et par spørsmål.

Det vi reagerer på, er muligheten til å ilegge tvangsmulkt. For det første mener vi at man etter dagens regelverk har de mulighetene som skal til. Man kan anmelde restauranter som bryter det forbudet som ligger i loven, og på den måten bruke de instansene som har mulighet til bl.a. å bøtelegge. Det proposisjonen legger opp til, er bl.a. at Sosial- og helsedirektoratet skal få mulighet til å ilegge tvangsmulkt, selv om man også åpner for en mulighet til å kunne påklage vedtaket til Markedsrådet. Den biten som vi har reagert på, er det prinsipielle i dette. Vi mener at vi allerede har et tilstrekkelig regelverk når det gjelder det som går på oppfølging av røykeforbudet. Når politiet, som det står i proposisjonen, ikke har fulgt opp disse sakene på en god nok måte, synes jeg faktisk at departementet kan gi sin instruks overfor politiet med hensyn til hvorvidt de skal følge opp de enkelte kriminal-

sakene, hvis man mener dette er et så stort problem som det virker som representanten Storberget mener.

Når det gjelder sosialministeren, klarte hun å si at Fremskrittspartiet prøver å innbille det norske folk at røyking er sunt. Nei, hvis man har satt seg inn i saken, og hvis man har fulgt med i debatten, vet man at vi ikke gjør det. Jeg har faktisk sluttet å røyke fordi jeg vet at det er skadelig, og det er også derfor jeg ønsker at flest mulig skal slutte å røyke og færrest mulig skal begynne å røyke. Men for undertegnede går det også litt på det prinsipielle, enkeltmenneskets frihet – i hvert fall så lenge vi kan ha ventilasjonsanlegg og innretninger som gjør at inneluften blir av en slik karakter at det ikke er de skadevirkninger som det hevdes at det er.

Da tror jeg at jeg har fanget opp de spørsmålene som var stilt.

Avslutningsvis: Ja, jeg håper representanten Bjarne Håkon Hanssen får rett i at restauranter og barer ikke vil gå konkurs som følge av loven. Jeg frykter dessverre det motsatte og henviser også til informasjon fra Australia, der bl.a. en rekke bingohaller ble nedlagt eller gikk konkurs som følge av innført røykeforbud. Men jeg håper representanten Bjarne Håkon Hanssen får rett – dessverre noe bare historien vil vise.

Når det gjelder at Fremskrittspartiets ungdomskurs burde vært holdt, om det med røyking, er det interessant at Unge Høyre faktisk ikke støtter loven.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Alvheim trekker mine motiver i tvil når jeg sier at hensynet til de ansatte er et svært viktig argument for dette forslaget. Det får jeg ta til etterretning. Men jeg har faktisk sittet ansikt til ansikt med representanter fra Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, og de har stilt meg følgende spørsmål: Har du et eneste godt argument for at vår yrkesgruppe ikke skal ha rett til et røykfritt arbeidsmiljø, som alle andre yrkesgrupper har, når vår yrkesgruppe faktisk er en av dem som har høyest forekomst av kreft? Jeg har ikke funnet noe slikt argument, og jeg har heller ikke hørt noe slikt argument i denne debatten. Det er grunnlaget for at jeg i dag er med på å innfri et arbeidsmiljøkrav fra fagbevegelsen, med LO og Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet i spissen. De sier at dette er den viktigste forbedringen av arbeidsmiljøet de noensinne har fått.

Så snakker Fremskrittspartiet om enkeltmenneskets frihet. Og det er viktige liberale ideer som jeg tror veldig mange i denne salen deler. Men de liberale ideer har også en veldig viktig verdi: frihetens grense. Passiv røyking og kampen mot passiv røyking handler om frihet – ja, så lenge man ikke skader andre. Her er det tale om å begrense friheten, fordi den påfører andre skade.

Så sier representanten Alvheim at det er farlig å leve. Men vi snakker her om et lovlig produkt, som hvis det brukes riktig over lang nok tid, vil ta livet av halvparten av dets forbrukere. Tobakk er uten sammenlikning det enkeltstående produkt som er mest helsefarlig, og hadde vi tidligere visst om skadevirkningene ved bruk av tobakk, hadde det trolig aldri blitt legalisert. Det er det

eneste produktet man blir syk og dør av hvis man bruker det som foreskrevet.

Jeg mener at man ikke seriøst kan sammenlikne helse-skadene forårsaket av tobakksrøyk med f.eks. trafikkforurensning. Sammenliknende målinger av luftens totale innhold av partikler har vist at partikkelinnholdet i et restaurantmiljø er omkring elleve ganger høyere enn i en sterkt trafikkert gate.

Dette handler om å ta konsekvensene av kunnskap om helsekonsekvenser. Det finnes neppe noe område hvor vi vet så mye om konsekvensene, og hvor vi med så vidt enkle grep kan gjøre noe som har så vidt betydelig effekt. Da mener jeg det er en helsepolitisk plikt å handle, og jeg er særdeles takknemlig for at et så stort flertall i Stortinget slutter opp om denne viktige og historiske beslutningen.

John I. Alvheim (FrP): Trekke motiver i tvil: Ja, jeg gjør faktisk det, med fullt overlegg, og jeg mener å ha god grunn til å gjøre det. Jeg sa i mitt innlegg at enkeltmenneskets frihet går så langt som at det ikke skader andre mennesker. Og vi mener oppriktig talt at man kan finne tekniske løsninger på det problemet vi her diskuterer.

Så vil jeg gjerne utfordre helseministeren på en ting som representanten Bastesen tok opp. Det gjelder vårt omsorgspersonell i hjemmetjenestene, som også må ha krav på et røykfritt miljø i henhold til denne saken. Skal det bli slik at hjelpepersonell i hjemmehjelpstjenesten og hjemmesykepleien kan nekte å gi tjeneste til pasienter rundt omkring i hjemmene som røyker? Blir det en konsekvens? Det vil jeg gjerne ha et klart og utvetydig svar på.

Presidenten: Harald T. Nesvik har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Harald T. Nesvik (FrP): Jeg glemte bare å si i mitt innlegg at vi vil støtte forslaget fra Senterpartiet, som går på evaluering etter tre år.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Alvheim gjør et poeng av at Fremskrittspartiet faktisk er opptatt av å begrense friheten for ikke å skade andre. Det er et utgangspunkt jeg deler. Men så klarer jeg ikke å henge med når han i neste omgang viser til at dette skal skje ved hjelp av ulike tekniske løsninger.

Vi har i 15 år hatt en tobakkskadelov med forbud mot røyking på offentlig sted. Fremskrittspartiet kjempet mot den med nebb og klør og brukte de karakteristikkene jeg tidligere har referert. Nå er det den loven de kjemper for. I de 15 årene har vi levd med unntak for restauranter og utesteder. Vi har levd med mellomløsninger om inndeling av lokaler i røykfrie soner og røykesoner, og vi har levd med ventilasjon som en løsning, og med krav til ventilasjon i de senere år. Poenget er at vi har erfart at det ikke fungerer. Så det alternativet Fremskrittspartiet holder fram, er prøvd, og flertallet forkaster det.

Så til spørsmålet om røyking i private hjem. Både representanten Bastesen og representanten Alvheim begår her en feil ved å antyde at røykeloven gjelder i private hjem. Den gjelder *ikke* i private hjem. Det er ingen ting i det vedtak som Odelstinget i dag kommer til å treffe, som influerer på rettstilstanden i forhold til arbeidstakere som arbeider i pleie- og omsorgstjenesten. Derimot gjelder arbeidsmiljøloven for dem som for alle andre. I den forbindelse er det klart at for arbeidstakere som blir syke av røyk, bør arbeidsgiver legge til rette slik at de i størst mulig grad kan unngå å arbeide i røykfylte arbeidsmiljøer. Etter min oppfatning er det et overordnet hensyn i forhold til syke og pleietrengende gamle at de får den behandlingen, den hjelp og den omsorgen de har krav på. Det er det en plikt for kommunen å legge til rette for. Jeg mener at det må det være mulig å finne praktiske løsninger på, slik at man kan oppfylle arbeidsmiljøloven for de ansatte, men også ivareta det overordnede hensyn at de pleietrengende får den hjelpen de skal ha.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget skal da gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram 5 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Olav Gunnar Ballo på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–4, fra Harald T. Nesvik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 5, fra Ola D. Gløtvold på vegne av Senterpartiet

Forslag nr. 5, fra Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader (tobakkskadeloven) og spesielt lovens § 6 blir evaluert senest tre år etter at endringene i § 6 trer i kraft.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. og i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakkskader

I

I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v. gjøres følgende endringer:

I § 1-7a skal overskriften lyde:

Kommunens skjønnsutøvelse ved behandling av søknad om *bevilling for salg eller skjenking m.v.*

§ 1-7a første ledd annet punktum skal lyde:

Det kan også legges vekt på om bevillingssøker og personer som nevnt i § 1-7b første ledd er egnet til å ha *bevilling*.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 1-7a nytt annet ledd skal lyde:

En bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare utvides hvis tilvirkningen skal skje ved skjenkestedet, og tilvirkningen og skjenkingen vil utgjøre en del av stedets helhetlige karakter og serveringstilbud.

Nåværende annet ledd blir tredje ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. skal § 1-7a nytt annet ledd lyde:

En bevilling etter § 4-2 tredje ledd kan bare utvides hvis tilvirkningen skjer i samme tettsted, grend eller bygd som skjenkestedet.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 61 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.39.07)

Videre var innstillet:

I § 1-9 skal overskriften lyde:

Kontroll med *salgs- og skjenkebevillinger*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet

§ 2-1 første ledd skal lyde:

Alkoholholdig drikk *kan bare* innføres fra utlandet av den som har tilvirknings- eller engrosbevilling, *utvidet salgsbevilling etter § 3-1 tredje ledd eller skjenkebevilling utvidet til å gjelde innførsel etter § 4-2 tredje ledd.*

§ 2-1 annet ledd skal lyde:

Etter forskrifter gitt av departementet kan alkoholholdig drikk likevel innføres som vareprøve eller av A/S Vinmonopolet uten bevilling som nevnt i første ledd. Uten slik bevilling kan alkoholholdig drikk også innføres til personlig bruk og av fremmede makters representasjoner

i Norge for tjenestebruk, når det skjer avgiftsfritt eller etter forskrifter gitt av departementet.

§ 3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Bevilling etter annet ledd kan utvides til å omfatte innførsel av annet øl enn nevnt i første ledd, for salg i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 tredje ledd, kan ikke utvides til å omfatte tillatelse til innførsel for salg i egen virksomhet. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 3 får anvendelse så langt de passer.

§ 3-1 nåværende tredje til femte ledd blir fjerde til sjettede ledd.

§ 3-1 nåværende sjette ledd blir syvende ledd og skal lyde:

Det kan bare selges alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings-, engros- eller salgsbevilling, *eller som er innført med hjemmel i tredje ledd eller av A/S Vinmonopolet med hjemmel i § 2-1 annet ledd.*

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 58 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.39.39)

Videre var innstillet:

§ 3A-1 femte ledd skal lyde:

Den som har bevilling til å tilvirke alkoholholdig drikk *etter § 6-1* anses for også å ha engrosbevilling for den type alkoholholdig drikk bevillingen gjelder for.

I § 3A-9 skal overskriften lyde:

Melding og *godkjenning*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 4-1 annet ledd skal lyde:

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings-, engros- eller salgsbevilling, *eller som er tilvirket eller innført med hjemmel i § 4-2 tredje ledd.*

§ 4-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Bevillingen kan utvides til å omfatte tilvirkning av øl og vin som ikke er tilsatt tilvirket alkohol, eller til innførsel av de typer alkoholholdig drikk som bevillingen gjelder for, for skjenking i egen virksomhet. Bevillinger gitt for en bestemt del av året eller for en enkelt bestemt anledning, jf. § 1-6 tredje ledd, kan ikke utvides til å omfatte

te tillatelse til innførsel for skjenking i egen virksomhet. Også statlige skjenkebevillinger kan utvides til å omfatte slik innførsel. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 4 får anvendelse så langt de passer.

§ 4-2 nåværende tredje ledd blir fjerde ledd.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv. gjøres følgende endringer:

§ 4-1 annet ledd skal lyde:

Det kan bare skjenkes alkoholholdig drikk som er levert av en som har tilvirknings-, engros- eller salgsbevilling, med mindre det kan skjenkes egen tilvirket drikk med hjemmel i § 4-2 tredje ledd.

§ 4-2 nytt tredje ledd skal lyde:

Bevillingen kan utvides til å omfatte tilvirkning av øl og vin som ikke er tilsatt tilvirket alkohol, for skjenking i egen virksomhet. Bestemmelsene i lovens kapittel 1 og 4 får anvendelse så langt de passer.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 59 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.40.27)

Videre var innstillet:

§ 4-2 nytt femte ledd skal lyde:

Tilvirkning på grunnlag av kommunal tillatelse knyttet til en skjenkebevilling, kan ikke utøves i samme anlegg som tilvirkning etter lovens kapittel 6.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 4-5 nytt annet punktum skal lyde:

En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning av øl og vin eller innførsel av alkoholholdig drikk, for skjenking i egen virksomhet.

Presidenten: Her foreligger et avvikende forslag, nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 4-5 nytt annet punktum skal lyde:

En ambulerende bevilling kan ikke utvides til å omfatte tilvirkning av øl og vin for skjenking i egen virksomhet.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 59 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.41.03)

Videre var innstillet:

§ 6-1 første ledd skal lyde:

Tilvirkning av alkoholholdig drikk kan bare skje på grunnlag av bevilling gitt av departementet, *eller tillatelse etter § 4-2 tredje ledd.* Bevillingen kan omfatte en eller flere typer alkoholholdig drikk.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Ny § 9-3 skal lyde:

§ 9-3. Tilsyn

Sosial- og helsedirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene om reklameforbud fastsatt i eller i medhold av denne lov overholdes.

Ny § 9-4 skal lyde:

§ 9-4. Retting og tvangsmulkt

Finner Sosial- og helsedirektoratet at reklameforbudet er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig fastsettes en frist for rettingen.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom Sosial- og helsedirektoratet ved avdekking av en overtredelse finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklameforbudet som ikke kan stanses etter første og annet ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan Sosial- og helsedirektoratet helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

Ny § 9-5 skal lyde:

§ 9-5. Klage

Vedtak etter § 9-4 kan påklages til Markedsrådet.

Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) så langt de passer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 13 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.41.35)

Presidenten: Vi er så kommet til II.

Presidenten vil først la votere over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr. 23 (2002-2003) bifalles ikke.»

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at 63 representanter stemte mot forslaget og 12 stemte for.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.05)

Steinar Bastesen (Kp) (fra salen): Jeg stemte feil, jeg skulle ha stemt for forslaget.

Presidenten: Fremskrittspartiets forslag er dermed med 62 mot 13 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstillet:

II

I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om vern mot *tobakksskader*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 6 annet ledd skal lyde:

Dersom det innen et område er flere lokaler som har samme formål, kan røyking tillates i inntil halvparten av disse. De røykfrie lokaler må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates. Røyking kan ikke tillates i serveringssteder. Med serveringssteder menes lokaler der det foregår servering av mat og/eller drikke, og hvor forholdene ligger til rette for fortæring på stedet.

Presidenten: Her foreligger et alternativt, subsidiært forslag, nr. 4, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader skal § 6 annet ledd lyde:

Dersom det innen et område er flere lokaler som har samme formål, kan røyking tillates i inntil halvparten av disse. De røykfrie lokaler må ikke være mindre eller av dårligere standard enn lokaler hvor røyking tillates. Røyking kan ikke tillates i serveringssteder. Dette gjelder ikke separate røykerom for ansatte eller gjester. Med serveringssteder menes lokaler der det foregår

servering av mat og/eller drikke, og hvor forholdene ligger til rette for fortæring på stedet.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 60 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.42.54)

Videre var innstillet:

§ 6 tredje ledd skal lyde:

Eieren eller den som disponerer lokalene eller transportmidlene, plikter å sørge for at reglene gitt i eller i medhold av disse bestemmelsene blir overholdt. Det skal markeres med tydelige skilt at røyking er forbudt på steder hvor det kan være tvil om dette, samt ved inngangen til alle serveringssteder. For å sikre at forbudet mot røyking på serveringssteder etterleves, skal serveringssteder føre internkontroll og etablere et internkontrollsystem. Internkontrollen skal kunne dokumenteres overfor tilsynsmyndighetene.

Ny § 8 skal lyde:

Sosial- og helsedirektoratet fører tilsyn med at bestemmelsene i §§ 2 og 3, og bestemmelser gitt i medhold av disse lovbestemmelsene, overholdes.

Finner Sosial- og helsedirektoratet at noen av disse bestemmelser er overtrådt, kan det pålegge retting av forholdet. Samtidig settes en frist for rettingen.

Samtidig med at pålegg om retting gis, kan tvangsmulkt fastsettes. Mulkten løper fra oversittelse av fristen for retting, og kan fastsettes i form av engangsmulkt eller dagmulkt. Mulkten tilfaller staten.

Dersom Sosial- og helsedirektoratet ved avdekking av en overtredelse av § 2 eller bestemmelser gitt i medhold av denne, finner særlig grunn til å tro at det vil bli begått nye brudd på reklamebestemmelsene som ikke kan stanses etter annet og tredje ledd, kan det på forhånd fastsette at mulkt vil løpe fra det tidspunkt ny overtredelse tar til. Slik tvangsmulkt kan fastsettes for inntil ett år.

Når særlige grunner taler for det, kan Sosial- og helsedirektoratet helt eller delvis frafalle ilagt tvangsmulkt.

For Svalbard kan Sysselmannen fatte vedtak etter denne paragrafen.

Vedtaket etter denne paragrafen kan påklages til Markedsrådet. Ved behandlingen i Markedsrådet gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av lov 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) så langt de passer.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse, beregning og innkreving av tvangsmulkt.

Nåværende §§ 8 til 12 blir §§ 9 til 13.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 62 mot 13 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.43.25)

Videre var innstillet:

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 62 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.43.57)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2

Referat

1. (76) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til
  1. lov om endring i samelova m.m. (Besl. O. nr. 70 (2002-2003))
  2. lov om endringer i plan- og bygningsloven (tidsfrister i planleggingen, kart og stedfestet informasjon) (Besl. O. nr. 71 (2002-2003))
  3. lov om endringer i lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv. (tilrettelegging for og oppfølging av sykmeldte mv.) og om endringer i folketrygdloven, brann- og eksplosjonsvernloven og eltilsynsloven (Besl. O. nr. 72 (2002-2003))
  4. lov om endringer i lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll (tolloven) (Besl. O. nr. 73 (2002-2003))
  5. lov om endring i lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett m.v. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted (angrerettloven) (Besl. O. nr. 74 (2002-2003))

6. lov om endringer i lov 28. mai 1959 nr. 12 om kvalitetskontroll med fisk og fiskevarer o.a., i lov 13. juni 1997 nr. 42 om Kystvakten og i lov om beskyttelse av design (Besl. O. nr. 75 (2002-2003))
7. lov om endringer i aksjelovgivningen m.m. (Besl. O. nr. 76 (2002-2003))
8. lov om endringer i straffeprosessloven mv. (begrensninger i adgangen til dokumentinnsyn og bevisførsel) (Besl. O. nr. 77 (2002-2003))
9. lov om visse sider av elektronisk handel og andre informasjonssamfunnstjenester (ehandelsloven) (Besl. O. nr. 78 (2002-2003))

– og at lovvedtakene er sendt Kongen.
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (77) Lov om endringer i folketrygdloven (svangerskapspengene til selvstendig næringsdrivende) (Ot.prp. nr. 57 (2002-2003))

Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
3. (78) Lov om endringer i straffelova mv. (styrke innsetts mot tvangsekteskap mv.) (Ot.prp. nr. 51 (2002-2003))
4. (79) Lov om endringer i vegtrafikkloven mv. (domstolsbehandling av tap av retten til å føre motorvogn mv.) (Ot.prp. nr. 52 (2002-2003))

Enst.: Nr. 3 og 4 sendes justiskomiteen.
5. (80) Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (Finnmarksloven) (Ot.prp. nr. 53 (2002-2003))

Enst.: Sendes justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kommunalkomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. (81) Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) (Ot.prp. nr. 58 (2002-2003))

Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
7. (82) Lov om endringer i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester m.v. (Rusreform II og rett til individuell plan) (Ot.prp. nr. 54 (2002-2003))
8. (83) Lov om endringer i lov om sosiale tjenester m.v. og lov om helsetjenesten i kommunene (rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemning) (Ot.prp. nr. 55 (2002-2003))
9. (84) Lov om endringer i folketrygdloven (Ot.prp. nr. 56 (2002-2003))
10. (85) Lov om endringer i folketrygdloven (økt grunnpensjon til gifte og samboende pensjonister) (Ot.prp. nr. 59 (2002-2003))

Enst.: Nr. 7–10 sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 14.45.